



1

Gosi

// Jakob Smole

V nasprotju z večino rac se večje gosi v glavnem prehranjujejo na odprtih površinah, travnikih, poljih ipd. Temu je prilagojen položaj močnih nog, ki so za lažjo hojo postavljene pod trup. Zanje je značilna močna družinska socialna vez, saj se po gnezditvi v prezimovališča odselijo kar celotne družine. Tako lahko mladostni osebki pridobivajo izkušnje staršev vse do naslednje gnezditvene sezone. Jate se v zraku razporedijo v obliki črke V. Med letom se osebki izmenjujejo na čelu jate, kjer je zračni upor največji, in se premikajo nazaj, kjer je za letenje v zavetju predhodne ptice potrebnega manj napora. V Evropi najdemo velika prezimovališča ob obalah Atlantika in Severnega morja; tam lahko opazujemo mešane jate, ki štejejo več deset tisoč ptic.

Katere gosi so bile opažene v Sloveniji

Pri nas je bilo doslej opaženih deset vrst iz dveh rodov, *Anser* (gosi) in *Branta* (črnobelega gosi). Naše najpogostejše vrste so njivska (*Anser fabalis*), beločela (*A. albifrons*) in siva gos (*A. anser*). Druge vrste se pri nas pojavljajo le izjemoma. Pri nekaterih od teh gre zanesljivo za naseljene tujerodne ali pobegle ptice, denimo kanadska (*Branta canadensis*) in tibetanska gos (*Anser indicus*). Pri drugih ne moremo zagotovo vedeti, ali so ušle iz ujetništva ali pa so k nam zašle s svojih običajnih selitvenih poti in prezimovališč. V to skupino spadata grivasta (*B. bernicla*) in belolična gos (*B. leucopsis*). Pri preostalih pa gre večinoma za izjemno redke gostje, ki k nam zaidejo s svojih običajnih selitvenih poti iz pretežno sibirskih ali grenlandskih gnezdišč. Med te štejemo kratkokljuno (*A. brachyrhynchus*), malo (*A. erythropus*) in rdečevrato gos (*B. ruficollis*).

Kje in kdaj jih lahko opazujemo

V Sloveniji gnezdi le siva gos, in sicer le na eni lokaciji, Renških glinokopih. Pri nas jih lahko opazujemo od jeseni do spomladi, se pravi med selitvijo in na prezimovanju. Najprimernejše lokacije so Ormoško in Ptujsko jezero v severovzhodni Sloveniji, Cerkniško jezero v osrednji Sloveniji in Sečoveljske soline ter Škocjanski zatok na Obali. Edino slovensko prenočišče gosi v zimskem času na Ormoškem jezeru je bilo zaradi lova s hrvaške strani pred nekaj leti uničeno. ●

1: Tibetanska gos (*Anser indicus*) se pri nas pojavlja kot tujerodna vrsta verjetno pobegle gojene ptice. foto: Gregor Bernard

→ Očistimo Slovenijo

Projekt Očistimo Slovenijo 2012, ki bo potekal 24. marca prihodnje leto, podpiramo tudi na DOPPS. Zavedamo se pomena čistega okolja brez odpadkov, zato pozivamo člane DOPPS k sodelovanju pri akciji Očistimo Slovenijo 2012. Projekt bo prihodnje leto uresničen kot del pobude Očistimo svet 2012. Milijoni prostovoljcev bomo takrat del največje okoljske akcije v zgodovini človeštva, akcije, ki bo združila svet. Več podatkov o akciji boste našli na spletni strani www.ekologibrezmeja.si, od januarja 2012 pa boste lahko status projekta spremljali na spletni strani www.ocistimo.si. Obveščanje v zvezi s projektom bo tudi na spletni strani DOPPS www.svetptic.si. Za dodatne informacije pišite na info@ocistimo.si.

Gosi

Ilustracije Jan Hošek

Mala gos (*Anser erythropus*)

velikost: 56–66 cm

čas opazovanja: redka pojavljanja v času selitve in prezimovanja

oglašanje: visoko (5–6 tonov višje od beločelih gosi) in manj raskavo, piskanje

Beločela gos (*Anser albifrons*)

velikost: 64–78 cm

čas opazovanja: zimska gostja od novembra do marca

oglašanje: visoko, bolj spevno in manj raskavo kot pri sivih in njivskih goseh

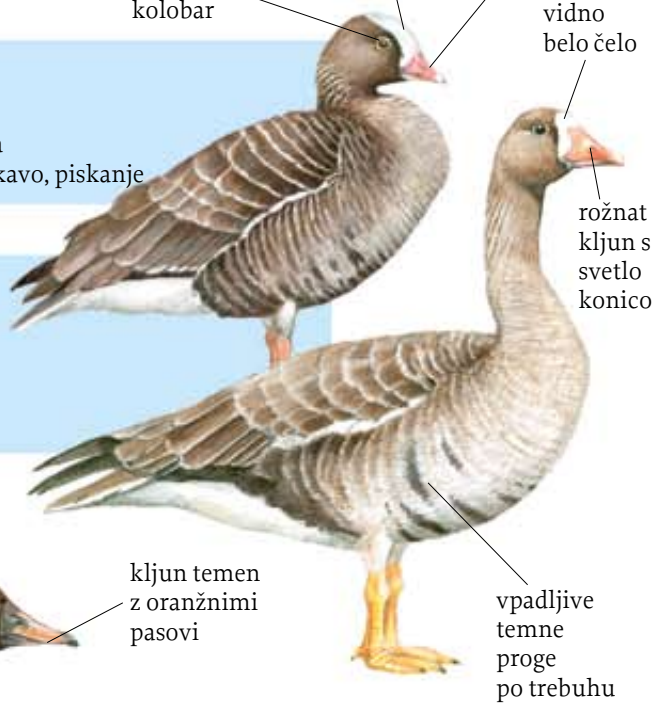
rumen očesni kolobar

belina na čelu se vleče do temena

kratak rožnat kljun s svetlo konico

vidno belo čelo

rožnat kljun s svetlo konico



Anser fabalis rossicus (gnezdi v vlažni tundri)

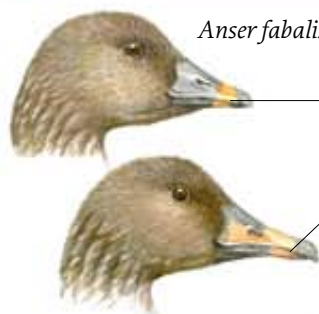
krajši kljun, višji v korenu, ozek oranžen prečni pas

daljši kljun, vitkejši, več oranžne barve

kljun temen z oranžnimi pasovi

temna, rjava po glavi in vratu

vpadljive temne proge po trebuhu



Anser fabalis fabalis (gnezdi v tajgi)

Njivska gos (*Anser fabalis*)

velikost: 69–88 cm

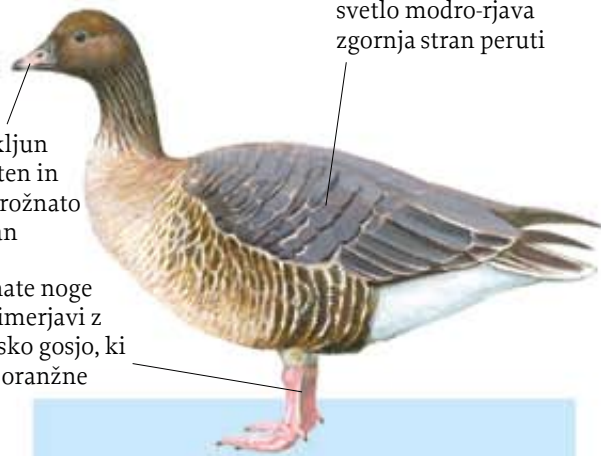
čas opazovanja: v času selitve in kot zimska gostja od oktobra do marca

oglašanje: »kajak – kajajak«

kratki kljun je trikoten in temen, rožnato prepasan

rožnate noge v primerjavi z njivsko gosjo, ki ima oranžne

svetlo modro-rjava zgornja stran peruti



Kratkokljuna gos (*Anser brachyrhynchus*)

velikost: 64–76 cm

čas opazovanja: redka pojavljanja v času selitve in prezimovanja

oglašanje: tako kot njivska gos »kajak – kajajak«

močan, klinast kljun; blede oranžen (*A. a. anser*), rožnat (*A. a. rubrirostris*)

Siva gos (*Anser anser*)

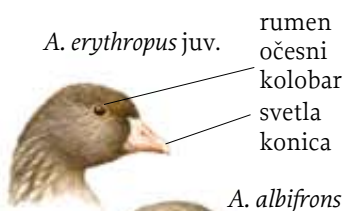
velikost: 74–84 cm

čas opazovanja: v času gnezditve v Renških glinokopih, v času selitve in zimovanja od novembra do marca

oglašanje: »ga ga ga« (podobno domači gosi)

blede rožnate noge





A. erythropus juv.

rumen očesni kolobar
svetla konica



A. albifrons juv.

rumeno rožnat kljun s temno konico



A. brachyrhynchus juv.

kratek kljun s temnim, rožnato-rdečim pasom



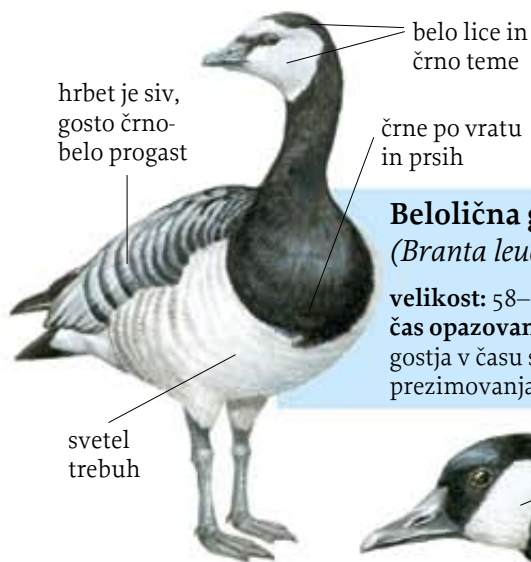
Branta leucopsis

po velikosti manjša, temne prsi



Branta canadensis

večja, svetle prsi



belo lice in črno teme

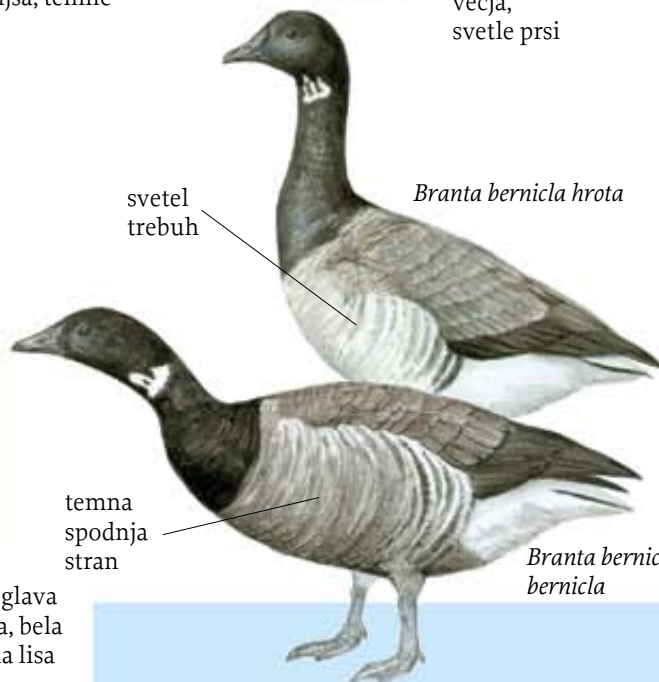
hrbet je siv, gosto črno-belo progast

črne po vratu in prsih

Belolična gos
(*Branta leucopsis*)

velikost: 58–70 cm
čas opazovanja: redka gostja v času selitve in prezimovanja

svetel trebuh



Branta bernicla hrota

svetel trebuh

temna spodnja stran

Branta bernicla bernicla

Grivasta gos (*Branta bernicla*)

velikost: 55–62 cm
čas opazovanja: redka gostja v času selitve in prezimovanja



bela lisa ob korenu kljuna

bel pas na bokih

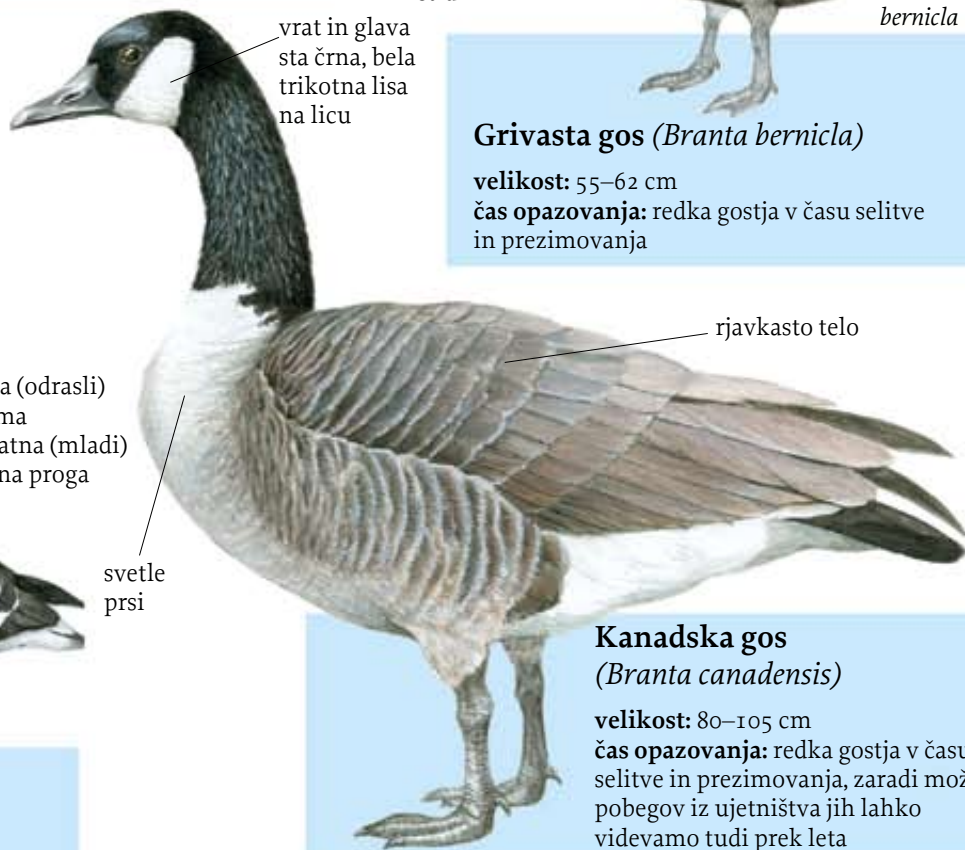
temen hrbet

dvojna (odrasli) oziroma večkratna (mladi) perutna proga

vrat, prsi in lica rdeči

Rdečevrata gos
(*Branta ruficollis*)

velikost: 54–60 cm
čas opazovanja: redka gostja od jeseni do spomladi v času selitve in prezimovanja



vrat in glava sta črna, bela trikotna lisa na licu

rjavkasto telo

svetle prsi

Kanadska gos
(*Branta canadensis*)

velikost: 80–105 cm
čas opazovanja: redka gostja v času selitve in prezimovanja, zaradi možnih pobegov iz ujetništva jih lahko vidujemo tudi prek leta

Objavo ilustracij sta omogočila: avtor ilustracij Jan Hošek, ČSO (Česká společnost ornitologická) - češki partner BirdLife International in Alena Klvaňová, urednica revije Ptačí svět, za kar se jima iskreno zahvaljujemo.

Risbo Gosi si lahko ogledate tudi na spletni strani revije Svet ptic. ●